

Ширещо е мнението, че църквата по времето на комунизма е била поставена в зависимост и подчинение от атеистичния режим на БКП, а много от владиките са се изкачвали в йерархията срещу съответните компромиси с комунистическата власт.

Има и изключения и то на най-високо ниво. За едно от тях, малко известно, научаваме от архивите. И то не о кои да е архиви, а от архивите на бившата Държавна сигурност. Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям книгата „**Патриарх Кирил Български**” – **живот за Бога в примката на Държавна сигурност**. Както се досещате става въпрос за житието на патриарха на Българската православна църква Кирил (1953-1971).

Неин автор е **Васил Василев**, а изданието е поредното доказателство за последователната линия на Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” по отношение на комунистическото минало и намесата на репресивния апарат на БКП в делата на духовенството. И това е така, защото в основата на изследването стои разработването на магистърска работа от магистранта в Богословския факултет Васил Василев, допусната и защитена успешно.

От публикуваните документи в книгата става ясно, че самият декан на Богословският факултет доц. Александър Омарчевски се е застъпил пред Комисията по досиетата за възможността магистрантът Васил Василев да получи достъп до някои непроучени до момента архиви на Държавна сигурност и лични досиета.

Случаят наистина е деликатен, тъй като става въпрос за починали лица, както патриарх

Патриарх Кирил или живот в примката на ДС

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Август 2014 15:41

Кирил, така и още половин дузина лица, а в такива случаи законът не разрешава достъпа до личните досиета. Очевидно Комисията по досиетата е била благосклонна и е съдействала в конкретния случай, в който не са търсени пикантерии от миналото, а документално подкрепени факти за една историческа личност, каквато без съмнение е патриарх Кирил.

От тази гледна точка изследването на Васил Василев е пример за това как коректно и в ползва на обществото могат да проучват архивите в сътрудничество между две институции – в случая Богословския факултет и Комисията по досиетата.

„Възможността да се докосна до архивите на Държавна сигурност благодарение на Закона за достъп до обществена информация и Комисията по досиетата ми предостави шанса да обгледам дейността на патриарх Кирил Български, и то от нова, неизследвано досега страна”, пише в краткия предговор авторът. По думите му архивите позволяват да се разкрият неизвестни факти от българския църковен живот, взаимоотношенията държава – църква, както и лични непознати до момента свидетелства, свързани с духовенството в ранните години на тоталитарната комунистическа власт в България.

Той е първият, който получава достъп до досието на патриарх Кирил (със светско име Кирил Марков Константинов) с разрешение на Комисията по досиетата за целите на магистърската си работа. През лятото на 2012 г. Васил Василев се докосва до архивите, свързани лично с патриарх Кирил.

Оказва се, че той е бил обект на интерес от страна на Държавна сигурност още преди 9 септември 1944 г. с разработката „ИВАН РИЛСКИ”, която след идването на власт на БКП прераства в активна разработка „ТОПОЛА”.

Четири тома досие на висшия духовник съдържа 864 листа, които разкриват отношението на ДС към патриарха.

Документите на ДС, голяма част от които представляват агентурни донесения на агенти на репресивния режим, скрити зад псевдоними, недвусмислено показват един малко известен факт, а именно, че патриарх Кирил е помагал на мнозина преследвани от комунистическия режим хора.

Чрез архивите на ДС се установява, че патриархът лично се оказвал помощ на лица, засегнати от „мероприятията на народната власт“. Подпомагал е български интелектуалци, сред които Симеон Радев, Иван Дуйчев, Михаил Арнаудов, Любомир Бобевски, художника Димитър Ризов, писателя Змей Горянин (литературен псевдоним на Светозар Димитров).

Той е подкрепял лица, обявени от режима за „вражески елементи“, като адвокатите със заличени права Никола Марков и Дяко Дяков и други „отявлени врагове на народната власт“.

Особен интерес представлява дейността на патриарх Кирил по отношение на осъдения задочно на смърт от „народния съд“ български революционер и интелектуалец Никола Коларов.

Именно с разкриването на подробностите по този случай книгата е ценен извор за попълване на празнините от историята по времето на комунизма по отношение на противопоставянето на определени фигури от църквата срещу режима.

Патриарх Кирил и Никола Коларов се познава още преди 9 септември 1944 г.. Двамата са членове на патриотичния съюз „Братство“. Дружбата им продължава при установяването на българската военна и административна власт във Вардарска и Егейска Македония, Западна Тракия и Западните покрайнини през 1941 г. По това време Кирил е Пловдивски митрополит, който застава начело на Маронийската епархия, а Никола Коларов, освен издател на вестник „Целокупна България“ е областен директор на разположение при Министерството на външните работи и народното здраве в Скопие, административен център на присъединените земи.

След окупацията на Царство България от Червената армия Коларов е принуден да премине в нелегалност. Въпреки че е издирван и осъден от режима задочно той успешно успява да се крие от „народната власт“ в продължение на близо 12 години.

Това става с личната помощ на Патриарх Кирил. ДС установява, че Коларов се укрива

Патриарх Кирил или живот в примката на ДС

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Август 2014 15:41

успешно в периода 1946-1956 г. в земеделското стопанство „Орта Хан”, Пловдивско, като общ работник и домакин, а впоследствие и като ръководител на същото. Заповедта за назначението му под фалшивото име на Ангел Костадинов е подписана от патриарх Кирил, който през 1946 г. е Пловдивски митрополит. През годините на укриване висшият духовник съдейства на Коларов да се среща със своите близки, въпреки опасностите.

Дори и след разкриването на Коларов до излежаването на присъдата и помилването му през 1960 г. патриархът продължава да се застъпва за преследвания от комунистическите власти човек.

Интересно е, че приключвайки разследването по случая през 1956 г., ДС постановява Коларов да бъде изпратен в затвора „съгласно указанията на ЦК на БКП”, а за „материалите около патриарха никъде да не се говори и същите да се съхраняват строго секретно”.

През 2012 г., 57 години по-късно, те са разсекретени от Комисията по досиетата, а чрез книгата на Васил Василев днес те достигат до нас.

Васил Василев, „Патриарх Кирил Български” – живот за Бога в примката на Държавна сигурност, изд. „АртГраф”, 2014 г., 135 страници.